

Stichting DUPAN
Bronland 12-D
Campus Universiteit Wageningen

Postbus 249
6700 AE Wageningen
info@dupan.nl

Verschijnt 4 x per jaar
Jaargang 14

Op 1 juni 2010 sloegen de verenigingen van de palingkwekers, -handelaren en -visseren de handen ineen om de paling in Nederland te helpen. Zij richtten de Stichting DUPAN op. In datzelfde jaar ontstond het Duurzaam Paling Fonds, in 2017 opgevolgd door het Europese Eel Stewardship Fund. DUPAN hanteerde van meet af aan het motto: samenwerken aan een duurzame palingsector. Daarover berichten we graag in het DUPAN-Journaal.

www.dupan.nl

Magnus van der Meer en Paul Boersma
checken de geleverde pootaal

Frerik Visserman van NetVISwerk zet jonge paling uit

Herbevolking Friese boezem met 350.000 jonge palingen

Op 25 mei zette DUPAN in Friesland 350.000 jonge palingen uit. Grote delen van de Friese meren, kanalen en vaarten zijn op die manier herbevolkt. Het ministerie van LNV en de Nederlandse sector leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de palingstand.

Vanuit heel Friesland kwamen beroepsvissers van netVISwerk naar Woudsend om een hoeveelheid jonge palingen op te halen, om ze daarna in de eigen watergebieden weer uit te zetten. Met de aanwas van in totaal 350.000 jongen, kreeg de palingstand in Friesland een flinke impuls.

Dat er zulke grote aantallen jonge palingen uitgezet kunnen worden is mogelijk door de enorme concentratie van glasaal (zo heet de jongste paling) aan de Franse kusten. De Europese kusten zijn ondoordringbaar voor de jongen. Daarom wordt een deel van die glasaal overal in Europa uitgezet. De grote hoeveelheden in Frankrijk worden zo verdund en onbereikbare, gezonde opgroei gebieden herbevolkt. De overlevingskans van de jongen neemt daardoor toe. Het uitzetten is een van de maatregelen om het aantal paaiende volwassen palingen te vergroten en daarmee de kans op meer jongen. Sinds 2011, twee jaar na de start van de uitzettingen als onderdeel van het Europese Aalbeheerplan, is de daling van het aantal jonge palingen

aan de Europese kusten gestopt en omgezet naar een voorzichtig positieve trend.

Dit voorjaar zijn op diverse plaatsen jonge palingen uitgezet. Bij elkaar opgeteld is de natuur met zo'n 2,5 miljoen jonge palingen versterkt. De geschikte gebieden voor deze herbevolking zijn geselecteerd door de overheid. De jonge palingen kunnen daar goed opgroeien en eenmaal volwassen van daaruit onbelemmerd naar de Atlantische Oceaan zwemmen, om in de Sargassozee te paaien en voor nageslacht te zorgen. De uitzet in Woudsend werd opgeluisterd door de Korneliske Ykes II, een exacte replica van een historische Palingaak. Het schip, wiens voorbeeld in de vorige eeuw al paling vanuit Friesland naar Londen bracht, bood een prachtige uitkijk op de tewaterlating van de vele duizenden krioelende jonge palinkjes.

Verantwoording

De jonge paling die is uitgezet, wordt pootaal genoemd. De oorspronkelijke glasaal uit Frankrijk is in een Nederlandse kwekerij enkele maanden aangesterkt om de overlevingskans te vergroten. De glasaal valt onder het

Franse glasaalquotum en is [SEG-gecertificeerd](#). De uitzet is mede mogelijk gemaakt door het Ministerie van LNV. Voor de aankoop van glas- en pootaal is steun verleend vanuit het Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF). Het doel is om zodoende de uittrek van schieraal (volwassen palingen) te verhogen, conform de doelstellingen uit de Europese Aalverordening en de nationale implementatie daarvan via het Nederlandse Aalherstelplan.

Het project is ondersteund door het [Eel Stewardship Fund](#) (ESF®) en gecoördineerd door [Stichting DUPAN](#). In deze stichting werken palingkwekers, palingvissers en palinghandelaren samen om het herstel van de palingstand in Nederland te bevorderen. Naast het herbevolken van Nederlandse wateren met jonge paling, investeert de stichting vanuit het ESF-fonds in het over de dijk helpen van geslachtsrijpe paling en in gericht wetenschappelijk onderzoek.

Europese Unie,
Europees Fonds
voor Maritieme zaken
en Visserij

Foto linksboven:
Jon Visser van NetVISwerk in gesprek met bemanning palingaak.

De Korneliske Ykes II, het enige schip van dit type, is sinds 2009 nieuwgebouwd in de vaart en vertelt het verhaal van de vroegere palinghandel en het vervoer van de levende paling over zee vanuit Heeg en omgeving, voornamelijk naar Londen. De Korneliske Ykes II is een reconstructie van de oude palingaken, waarbij de oorspronkelijke Korneliske Ykes (in 1872 door Eeltsje Holtrop van der Zee gebouwd) door haar fraaie voorkomen tot voorbeeld heeft gediend.

Record aantallen jonge paling in Kampen en Zwartewaterland

Op zaterdag 20 april werden er 40.000 jonge palingen uitgezet in de IJssel, het Ganzendiep en het Zwartewater. Dat gebeurde op initiatief van peurvereniging KIJG. De vereniging organiseert dit natuurproject ieder voorjaar in samenwerking met De Stadserven Kampereiland e.o., de gemeenten Kampen en Zwartewaterland en Stichting DUPAN.

Met deze uitzet van jonge palingen wordt op geheel vrijwillige basis bijgedragen aan het herstel van de palingstand in Nederland. Burgemeester Eddy Bilder van Zwartewaterland en wethouder Bas Wonink van Kampen, hielpen bij het uitzetten van de jonge palingen. Gemeenten, provincie en De Stadserven, staan achter deze vorm van natuurbeheer die bijdraagt aan de natuur, maar ook aan de instandhouding van een mooie culturele traditie. De uitzetdag van peurvereniging KIJG werd dit jaar voor de vijftiende maal georganiseerd.

De peurvereniging bracht via haar leden geld bijeen voor de aankoop van de jonge visjes. De Stichting DUPAN heeft via het Eel Stewardship Fund® het totale bedrag nog eens verdubbeld tot 6.000 euro. Vanwege het 50-jarige bestaan van de peurvereniging ontving KIJG een bonus van 1.000 euro. Voor het totaal van 7.000 euro kon de enorme hoeveelheid van 40.000 aaltjes worden aangeschaft. De betrokkenen dragen duurzaamheid hoog in het vaandel. De hoeveelheid paling die KIJG uitzet, is dan ook vele malen groter dan er door de 40 actieve leden van de peurvereniging op jaarbasis wordt gevangen.

De paling kan vanuit het uitzetgebied – als ze eenmaal volwassen is - naar het IJsselmeer zwemmen en van daaruit, naar zee op weg naar de paaigronden in de Sargassozee. Zo zal een deel van de uitgezette paling zeker zorgen voor nieuwe jonge paling in Europa.

Burgemeester Eddy Bilder (2e van rechts) en wethouder Bas Wonink (2e van links) met leden van KIJG

Raymond Plat is Paling Patron 2024/ 2025

Dit voorjaar werd werd Raymond Plat, chefkok en patron-cuisinier van Troef, door Stichting DUPAN uitgeroepen tot Paling Patron van het jaar 2024/25. Dit gebeurde tijdens een 'sterren-party' in Restaurant Troef te Amsterdam. Raymond treedt daarmee toe tot het Gilde der Paling Patrons. Twee-sterrenchefs en collega-gildeleden Martin Kruithof en Michel van der Kroft reikten de award uit. De Paling Patron eert hen die zich inzetten voor de verbetering van de palingstand en het behoud van de Nederlandse palingcultuur.

Over de Paling Patron

DUPAN rikt sinds 2018 de Paling Patron-award uit. DUPAN is van mening dat de problematiek van de palingstand niet altijd even goed wordt benaderd, en wil met deze award mensen in de schijnwerpers zetten die op een constructieve manier bijdragen aan de verbetering van de palingstand en een ambassadeur zijn voor de Nederlandse palingcultuur.

GILDE DER PALING PATRONS

De vier verkozen chefs vormen de leden van het Gilde der Paling Patrons

2019-2020 Michel van der Kroft, Het Nonnetje Harderwijk**

2020-2021 Martin Kruithof, De Lindenhof Giethoorn**

2022-2023 Soenil Bahadoer, De Lindehof Nuenen**

2025-2025 Raymond Plat, Troef Amsterdam

Uitsluitend ESF

Raymond is er trots op om Paling Patron te zijn. "Als chefkok streef ik voortdurend naar het allerbeste voor onze gasten. In de creatie van mijn gerechten zoek ik het onderscheid in unieke smaakcombinaties met producten van dichtbij. Paling is sterk verbonden met de Nederlandse culinaire identiteit en het is onze plicht om er zorgvuldig

mee om te gaan. Daarom heb ik bewust gekozen voor paling met het ESF-label, wat bijdraagt aan het duurzame beheer van onze palingstand. Ik voel me dan ook zeer vereerd dat ik ben gekozen als Paling Patron."

Alex Koelewijn, voorzitter van DUPAN, licht de keuze voor Raymond toe. "Raymond is een jonge chef met toewijding aan eerlijke en verantwoorde gastronomie, waarbij hij uitsluitend gebruik maakt van paling met het blauwe label van het Eel Stewardship Fund. Wij verwelkomen hem daarom graag als Meester van het Gilde der Paling Patrons".

Historische plek

De uitreiking van de Paling Patron kreeg extra glans doordat Restaurant Troef gevestigd is op een wel heel bijzondere historische plek; de Schollenbrugstraat in Amsterdam. Het palingroken, zoals dit tegenwoordig nog steeds wordt uitgeoefend, is hier rond het midden van de 19e eeuw ontstaan.

Sterrenchefs

Raymond's trots werd nog eens onderstreept toen hij de Paling Patron-award in ontvangst mocht nemen van patron cuisinier én zijn vroegere mentor, Martin Kruithof van de Lindenhof in Giethoorn**. Martin is vol lof over zijn voormalige leerling: "Raymond is een van de meest getalenteerde chefs die Nederland rijk is en bovendien een fantastisch mens. Hij staat niet alleen bekend om zijn culinaire meesterschap, maar ook om zijn integriteit en toewijding aan het Nederlandse culinaire erfgoed."

Michel van der Kroft van 't Nonnetje** in Harderwijk, de eerste Paling Patron in 2018, feliciteerde zijn collega Raymond en noemde hem en Troef "de sensatie van Amsterdam".

Vlnr: Martin Kruithof, Alex Koelewijn, Raymond Plat en Michel van der Kroft

Maakt niet uit wie het straks doet, als iemand het maar doet

(en liefst zo snel mogelijk)

Het onderzoek naar de kweek van de volledige cyclus van de Europese paling, van glasaal tot glasaal, is niet iets van één partij. Er wordt vanuit heel wat instanties hard gewerkt om dit reproductie-mysterie op te lossen, zowel commercieel als wetenschappelijk. Als het is gelukt om deze cyclus te sluiten, en er komt een partij die daadwerkelijk glasaal kan produceren tegen een realistische prijs, dan is die partij veel credits verschuldigd aan het decennialange onderzoek dat naar de reproductie van paling is verricht.

Controle van de palinglarven in de 'kreisels' van het EELRIC in Wageningen

Als beginpunt voor het moderne onderzoek zou ik willen refereren naar Fontaine, die in 1936 sperma verkreeg van mannetjes-alen die hij had geïnjecteerd met urine van zwangere vrouwen. Daarvan werd later bewezen dat het hormoon 'human chorionic gonadotropin' de werkzame stof was. Fontaine wist in de jaren 60 ook vrouwelijke alen tot afrijping te brengen met extract van hypofyses van paarijpe karpers, dat vol zit met FSH, LH en allerlei andere hormonen.

Japanse onderzoekers produceerden in de jaren 70 larven van de Japanse aal (die dus afwijkt van de Europese). In 2003 produceerden zij glasaal en publiceerden ze over het succesvolle larvale dieet. In 2010 sloten zij de cyclus en inmiddels zijn de Japanners een aantal paling-generaties verder. Zij richten zich nu op het omlaag brengen van de kosten per glasaal.

Ondertussen waren ook de Deense en Leidse onderzoekers tussen 2003 en 2010 succesvol in het produceren van larven van de Europese aal. Bij DTU in Denemarken en Glasaal Volendam komt het glasaalstadium inmiddels in zicht. En bij het EELRIC van de Universiteit in Wageningen, sinds 2016 actief, weten we drie keer per week larvenbatches te

produceren. Niet alleen van wilde maar ook van gefeminiseerde aal, waarmee we de generatieduur wordt verkort tot 1,5 jaar in plaats van minstens 7 jaar. We experimenteren nu met paling FSH en LH, waarmee er een veel betere controle is over de afrijping, dan wanneer de karperhormonenmix wordt geïnjecteerd. Daarmee anticiperen we op de toekomst, waarin deze methoden essentieel zullen zijn.

Nu proberen we de kwaliteit van de larven te optimaliseren, aangezien larvale afwijkingen nog altijd veel voorkomen, iets waar zelfs de Japanners nog altijd mee te kampen hebben. Dit najaar komt een gastmedewerkster van een andere belangrijke aalreproductie groep, de Universiteit van Bologna, meewerken aan het grootschalig optimaliseren van de larvale diëten. Al die kennis wordt gedeeld, zoals nu in de Europese netwerkactie EEL SUPPORT, met de bedoeling om de hele ontwikkeling te katalyseren en zo snel mogelijk vooruitgang te boeken. En al die kennis wordt gebruikt. 'Maakt niet uit wie het straks doet, als iemand het maar doet' is het credo. En wie straks ook is, vergeet vooral niet dat je het niet alleen hebt gedaan!

Dr.ir. Arjan Palstra – EELRIC Wageningen